

TAR KÁROLY

Az idő foga

PERCRŐL PERCRE

Az egyik egyperces novellámban főhősöm bokszesztyűvel számlálja hajszálait. Ilyen furcsaság volna, ha életünk értelmét keresve, létezésünk célját firtatva napokkal, órákkal, netán percekkel mérnénk a születésünk óta eltelt időt. Ezek ijesztő számok.

Gyors számolást végzek. 2016. november 15-én, 29662. napomra virradtam, és fogalmam sem volt arról, hogy a 711 888. órámban járok, és miközben megszokásból tejeskávémat szűrőcsővel kibámulok az ólmos égboltra, csontjaimban érzem a tegnapi hirtelen havazást elmosó szemerkélő őszi eső furdalásait, agyatlannul zsibbadtan várom 42 713 280. percem, amelybe minden megrázkódtatás nélkül belelépek, akár tegnapi sétámon, egy gesztenyefáról hullott sárga levelekkel teli tükör tócsába, vagy a pesti utca kutyapiszkába, hogy a hétköznapokban termelt szépségek és rondaságok megszokott nyomása alatt zsibbadtan továbbálljak, ahelyett hogy pillanatonként számon kérném magamtól létezésem értelmét, felszisszennék minden üres percre, amely csak úgy szokásból hozzáadódik eddig eltékozolt negyvenkét és félmilliónál több percemhez. A számok bővületében rádöbbenek, hogy micsoda pazarló életet élek!

Most tudtam meg, hogy milliomos vagyok, szerteszét szórom sokkarátos gyémántperceim, melyekről majd be kell számolnom utolsó lélegzetemkor. Könnyelmű, léha alak, bamba ember-állat, aki szokásainak rabjaként ráérősen kérődzik, számlálója ketyegésére nem figyel, szórakozva dúdolja magában örökölt altatódalát: „Ej, ráérünk arra még!”.

2017. december 4-én leszek 30 000 napos. Ha megérem. Semmi különöset nem teszek azért, hogy ezt megérjem. Eszem, amit magam főzök, kifordul számból a falat, ingmellemről bárki láthatja szerény étlapom; nem találok főztjeim egykor, mások által is dicsért jó ízét, egyedül a sör sem ízlik, skót whiskym és néhány üveg kíváncsiságból vásárolt gyomorkeserűm ott porosodik a villamos tűzhely feletti szellőztetőben, reggelihez gyűszűnyi tasnádi szilvórium néha jólesik, nem sütők már nagy, kétkilós kenyeret, megelégszem az üzleti rozscipóval, esténként kiveszek egy darabot a mélyhűtőből, ha nem elég friss, szemétből összeszedett villanypirítóim egyikében pirítom; híg leveket főzök és vizet iszom, mert a lundi víz, ha nem fertőződik időnként a közeli kórházi gondatlanságból, olyan íze van akár a kolozsvárinak; éjszaka alszom egy-egy órácskát, fordulok egyik oldalamról a másikra, sajgó csontjaim, derékfájásom, zsibbadó bokáim kényszerítenek erre, riadok furcsa, összefüggéstelen álmokra, nappal is elbóbiskolok, ha elülök

számítógépem mellől, amit Balogh Edgár tanítványaként sem nem nevezhetek „tintas esztergapadomnak” vagy elektronikus esztergapadnak, mert inkább valamiféle fűrő-marómű, amellyel mostanában életem öntvénydarabjából használható alkatrészeket gyalulok, fényesen tisztára simított felületeket, hogy tükrökben láthassam egykori magam.

Századik évéhez ennél hatvanötezerrel többet gyűjthet a szerencsés. És mások is nagyobb bajban lesznek: elszámolni való perceik sokaságába bonyolódnak, bizony mondom a szenteknek sem lesz könnyű. Tudattalanunkból kiemelkedően megélt perceink mögött rejtekezünk, mint a hód zegzugosan egymásra dobált ágakból tornyozott lakása alatt. Úgy rejtekezünk, hogy messze látszóan megmutathassuk magunk. Perceink minden ágára szükségünk van, ahhoz hogy észrevételessük magunk. Hangyaboly-formájú életművünket embertársaink nyüzsgésében egyéniségre törekedve, ha ellentmondásosan is, de tudatosan, saját magunknak kell építenünk. Erre csak a félelem nélküli ember képes. Az árnyékember fél önmagát megismerni, nem a saját maga útját, nem az alkotó életet, hanem a konvenciót választja, és a társadalmi rendhez igazodva, az unalomig utánzásra áldozza vagyonos napjait, óráit, perceit. Személyisége fejlesztése helyett a renyheségre alkalmas konzervatívizmusban téblábol. Hatalomra vágyik, ahol nem a szeretet kormányoz. Csordába verődve küzd félelmeivel, az étellel és leginkább a halállal. Megélt percei sokaságával sem képes felnőtt emberré válni. Menekül a halhatatlanságba, az újjászületésbe.

Ha a lét értelme az, hogy van, akkor lenni: teremtest jelent. Csak így, minden percben magunkat hasznossá téve, a saját lábunkon állva lehetünk hites vagy hitetlen hasonmásai Istennek, része a megközelítésre érdemesnek és lehetségesnek, képzelt időnk öröknek hitt titkának.

KÉRDŐJELEK

Ki lőtt azon a decemberi délelőttön a Főtéren? Lehetne máshol is olyan gyakori a Svédországban szokásos kérdés: honnan jöttél? Faggathatjuk az embereket arról, hogy merre tartanak? Ki tudja, ha én sem, merre tartok, hova igyekszem? Hogysmint? Meddig lesz üres párbeszédünk: hogy vagy? Hogy vagy? Miért kérdez a gyerekcsáj jópofa dolgokat? Szabad nehéz kérdésekre visszakérdezni? Régen mindig megkérdezték: ki az apád? Átmehetsz a gyerekkocsi előtt? Átgázolnál ismerőseiden, vagy megvárod, amíg ők gázolnak át rajtad, Hogy vagy Pista, bazmeg, hogy vagy? És a felesége, bazmeg, hogy van? Mi a fenének ez a rengeteg ember? Mi volna, ha előbb kiirtanád magad? Mitől jó ez a nő? Neked már csak a melle kék? Te is csak a lábaközit nézed? Mondjam vagy ne mondjam, hogy egyből felcsinálnám? Vitézkedünk, vitézkedünk? Merevedési zavarod, hogy van? Beverjem a pofád? Kussolsz már? Kinek a pap? Látod már az alagút végét? Snájdig gyerek, vajon őt is unja már valaki? Kapaszkodik már, látod, milyen nagy bogra köti a nyakkenődjét? Miért játssza ez a nagykutyát? Látod a táskáját? Mutasd meg neki, hogy elveszithető? Minek? Azt hiszed, pénzét hordja benne, talán papírokat? Értéket? Na, lássuk csak? Segítene uram? Merre van a ...?

Nem tudja?! Nem is sejtí? Lehet, hogy arra? Vagy inkább a háta mögött? Né, hogy kiguvadt a szeme? Mert gyomron ütöttem egy kicsit? Tényleg? Miért nézett hátra? A haver rögtön tarkón vágta, az is fáj neki? Tényleg? Mi van a táskájában? Mi is kíváncsiskodhatunk, ugye? Tudja mit, kopjon le vagy mindjárt...? Most minek ordít? Ki figyel magára? Akad valaki ebben a nagy tömegben? Tényleg? Hiszi? Nem hiszi? Látja? Nem látja? Köszönni nem tud? Maga hová való? Gyerekszobája sem volt? Ha ezt tudom, azt hiszi, szóba állok magával? Na, de ilyet? Azt hiszi, mi ráérünk?

TÁVOLI

Egyszer egy galambfehér télen olyan hideg lesz, hogy befagy a pokol és mindenki mennybe megy, csak magam szorítom keményen sétatotom, hogy el ne essem, amikor megint vállamra veszem a lányok mosolygó kék szeméhez hasonlóan tiszta égboltot, és fittyet hányok a magasságos gondolatoknak, lábnyomomat befűjja a tél és a jeges feledés pora, miközben lelkesen belegyalogolok a hívogató tüzes meszeségbe, ahol rátalálok a fekete lyukon túli páromra, akivel végre magam lehetek a tökéletes egész, a hibátlanul önműködő lélekszerkezet, a kézzelfogható és kifogyhatatlan jószág, a beláthatatlan bölcsesség tégelye. Addigra ezüstös szakállt növeszték, hogy bennem magára ismerjen a nálam mindig öregebb Öregisten, akinek rögtön megtiltom majd, hogy imádjon, kezet fogok vele és vállon veregetem, hogy nyugdíjas szomorúságát oldjam kissé; vigasztalom, hiszen bátorító szavát talán nem hiába szórta szerteszéjjel a könyörögve hívók között, kettőbe osztott világunkban, paradicsomba csábítva minden halandót, kényszerképzetünknek szárnyakat nem hiába adott. A taposómalmokban gyötörtek többsége elrugaszkodni képtelen a jelenből, isteni szikrákat, akár a csipkedő kellemetlen bolhát, körmös gondolkodásunk között szét pattintja, miközben a pillanat örömeivel tömjük szerelmetes valónk lyukas zsebeit, és arra esküszünk, hogy íme, ez és ilyen az élet!

A távoli ködöt kémelve, orrunk hegyéig engedjük a fölszentelt ismeretlent, hozsannázunk, hogy látjuk őt, és kitartunk ezeréves védikus mantrákban gajdolt akaratossággal a hitben, miszerint az Ő gyermekei vagyunk. Kíváncsiságom hajjt ferde nek sikerült minden utamon. Vajon felismer majd engem?

A HINTASZÉK HALÁLA

A háromszobás tömbházlakásban a szokatlan bútordarab az üveges erkélyajtó melletti sarokban állt. Innen jól látható volt a tévé, és az ajtó üvegén át a távoli havas kék fénye.

Időnként megállt a hintaszék előtt. Önfeledten nézte, szemével tapogatta karcsú vonalait. Készítője – minden valószínűség szerint valamelyik múlt századi, mesterségének szépségeitől bezsongott mester –, az ívelt talpfák hosszabbításával alakította a szék szívalakot mintázó támláját és annak tulipán utánzatú fejrészét. Mindez nemcsak oldalról és hátulról látszott, hanem a széket beborító feszes, de már messziről puha, kényelmet kínáló kárpitjáról is, amely ugyancsak kiváló mestermunka volt, az iparos szolgálalkúság gyönyörű példája.

A szék alkatrészeinek indázó vonalait mindig is nőiesnek vélte, de amióta a felesége meghalt, akárhányszor odatévedt a tekintete, őt látta benne. Egyszer-egyszer kíváncsian fiatalon, máskor annyira halálsápadtan, hogy testének körvonalai elmosódtak a kietlenségben.

Teltek az évek, lakásában nem változtatott semmit.

Az életről kigondolt kérdéseire nem talált választ. „A miért nem azért van, hogy megválaszoljuk, hanem azért, hogy folytonosan keressük rá a feleletet. Aki megnyugszik valamely tetszetős válaszban, elveszett ember.” Úgy tért a megnyugvás ösvényére, hogy csakis az önmagával való küzdés végtelenségében hitt, semmi másban.

A hintaszékre pillantva olykor valami furcsa nyugtalanságot érzett: „Születhettem volna hintaszéknek? Olyan hintaszéknek, amely él valamennyi ideig, aztán visszatér az élettelen tárgyak sorába, és valakik által megfogható, használható emlékként folytatja tovább amúgy is hallgatag életét. Hiszen ez a sorsunk.

Nem az elmúlásba visz az utunk, hanem az élettelenbe. Cselekedetekre születünk, hogy aztán valamilyen tárgyi emlék alakban, bölcs hallgatásunkkal az előkből gondolatokat csikarjunk ki.

– A magány zavarossá tesz – magyarázta gyerekkori barátja, aki nem szeretett sakkozni, de télenyáron a városon kívülre, egy elhagyott halastó környékére cipelte őt holmi madármegfigyelésre.

Az egyik ősszel, madarak helyett fehér fenekű őzet láttak a nádas melletti erdőszélen, a kecses jámbor állat magasra emelt fejjel egykedvűen nézte a két izgatott embert, aztán akár a mesében, néhány szökelléssel eltűnt a fák között. Nyomában vidámságot permetezett a lány fuvallat, az ősz addig szomorúnak hitt színei kacagva csendültek, a két férfi megfélemedett kényszeredett együttlétükről, sóhajtásaikról, fáradságukról.

Ha legalább egyikük hintaszék lehetett volna, ritmikus mozgásával megmozgatja akkor a levegőt, hullámokban lefoszlott volna onnan a megszokottság bányúsága. Az élet ilyenkor végtelennek tetszik, a pillanat megtelik értelemmel.

HÁROM PONT

A gondolat félbeszakításának vagy valamely szöveg kihagyásának jele.

Ha a kihagyott szöveg egy vagy több név, akkor is három pontot teszünk. Ebbe a három pontba mindenki befér: Józsi, Béla, Károly, Lajos és a többiek. Nők is természetesen: Mária, Lujza, Adél, Betty...

Három ponttal jelölhetünk egy ellenséges századot, ezredet. Egy egész hadsereget...

Belefér a három pontba egy, ma már nemkívánatos személyekből álló osztálynévsor, ábécé sorrendbe szedett nevekkkel... Egy idegenbe szakadt labdarúgó csapat, amelynek felállítását betéve tudták a kisiskolások... Egy letűnt, és az élet viharában edzett szimfonikus zenekar... Politikusok, költők, írók, művészek... Kereskedők akarnokok, árulók... Iparosok és szabad foglalkozásúak... Jeles és jellemtelen személyek és személyiségek...

Három pontba mindenki és minden befér Városépítők utcákkal és utcasorokkal, lakónegyedekkel. Szobrászok szobrokkal és sírkövekkel. Történelmi személyiségek városokkal és róluik elnevezett középületekkel és terekkel. Van hely a három pontban a hegyek, vizek, tájak, országok és csillagok régi elnevezéseinek is.

A három pont bendője megtölthetetlen kozmikus fekete lyuk, amely magába szippanthat embert, eszmét, történelmet. Mindent felzabál, amit gazdája el akar tüntetni.

Szörnyű szörnnyé növekedhet minden három pont. Ennél talán csak az atomfegyverek pusztítóbbak. De azért van remény.

Nem hivatalos jövőkutatók szerint a három pont szédületes iramban szaporodó valami, de csillapíthatatlan falánkságával végül önmagát is elpusztítja: pontot tesz önmaga végzetére.

Higgyünk ebben?

A három pont használatát eddig sehol sem tiltják. Néhány jelenkutató szerint a három pont jobb a semminél...

MESTO

Ha egyszer majd megáll az idő, megfordul és visszafelé folyik a Duna, bő lére engedett zavarosságunkat elnyeli saját forrása. Európa megduzzad akár egy fürdőszivacs, és a kiszikkadt tenger fenekén öregember-ráncosra reped az iszap. Hajók koccannak a Fekete-erdőben, a forrás partján a nagy hajú Strauss együttes játszik valamiféle nosztalgikus keringőt, és a vizák fehér ikrákat táncoltatnak a szaporodó örvényekben. Elektronikus óraként süllyedünk egyre lennebb, víztiszta kijelzők alá menekülünk, amelyeken egyre nagyobb időközökben kirajzolódnak pontos időt mutató buborékaink: 00:00 00:00 00:00 00:00 00:00 00:00 00:

VISSZASZÁMOLÁS

Nem tudom, nem emlékszem, hogy mikor születtem. Negyvenvalahány éves lehetek. 1991. december 19-én, este hét óra harminckilenc perckor meghalok. Ez biztos. Minden más velem kapcsolatos dátum vitatható. Van még hét évem, négy hónapom, kilenc napom, három órám és ötvenhét percem. Mihez kezdjek? Mit folytassak? Mit ne tegyek úgy, mint eddig? Mit csináljak? Mi legyen ezután a jó, a hasznos, a kellemes számomra? És mit nevezhetek majd ezek ellentétének? Fogalmam sincs, miként és hogyan...

Kezdek talán új időszámításba? A második időszámítás utáni első esztendő első napján... Nem érdekes, úgysem kereszten végzem. És nem ismerem a saját kezdetemet sem. Mégsem kezdek új időszámítást attól az időponttól, amikor felismertem, hogy nem ismerem a saját születésem időpontját. Attól a pillanattól kezdődne az új világ? Na nem! Tudom, hogy mikor fogok meghalni, annyit tehetek, hogy addig a pillanatig visszaszámolom az életem. A semmibe indulásig van még ennyi és ennyi évem, hónapom, napom, órám, percem és pillanatom...

Ilyenformán most éppen hétéves és négy hónapos vagyok.

Ülök a második osztályban, mondjuk a II. C-ben, az első padban; rövidlátó gyermek vagyok, kicsit kopaszodó, ráncolt homlokú, fülemben szőrpamacsok burjánzanak, naponta frissen borotvált pofám nyüzött, szemem alatt az alvatlanságtól, a kezdődő veseelégtelenségtől, a májbajtól, a gyomorhajótól, a csúztól, a prosztatabántalmaktól és egyebektől fekete karikák.

Milyen karikás szemű ez a gyermek, szól a tanító nénim bögyös kolléganőjéhez a nagyszünetben, kinn a tágas iskolaudvaron.

Lapos seggű, mondom neki minden harag nélkül, és követelőzőn vizenyős kék szemébe nézek. Mosolyog. Látom rajta, hogy nem érti, vagy nem akarja érteni, amit mondok.

Mutasd meg az ágyban, hogy mit tudsz, biztatom szemtelenül, hetykén.

Milyen szép, pajzán kisfiú, szól a kolléganője megbocsátó hangon. A tanító nénim tátott szájjal néz reám, miközben hirtelen mozdulattal egyszerre emelek egy kicsit puha emlőin.

Tartsd magad, cicamica, nógatom egyszerre őket kedveskedve, és zsíros kenyértől fényes ujjaimmal felcsípem a bimbók hegyét.

Menj szépen játszani, szól vihogva a tanító nénim kolléganője.

Körülnézek az iskolaudvaron, elnézem a nyüzsgő gyerekhadat, és szomorúan megdörzsölöm borostás államot.

Adj egy huszonötöst, kérlelem a bögyöst. Innék egy sört a fiúkkal, mondom, mert a nőekkel legalább ilyen alkalmakkor illik őszintének lenni.

Néznek a lányok, bámulnak, csodálkoznak. Legyintek, aztán otthagynom őket. Szép lassan, ráérősen beszélgetek a központba.

A főtér sarkán ruganyos diáklányokhoz dörgölődöm, fürdöm spray-mentes, természetes illatukban.

Nem fér el a bácsi, kérdi angyalian mosolyogva a gumifenekű szösz. Csipkeblúzában két ijedt mókus piheg.

Ölbe! Vegyél fel, az öledbe akarok... A dididre akarom hajtani a fejem!

Hihihhi! Ez a bácsi bezsongott, mondja a nádszál barátnője. Meztelen bársonyos hasikája remeg. És nevet. Szemtelenül kitérülve néz. És nevet, csak nevet. Zománczott csontbigyók villognak a szájában. Ajka vérpiros, nyelve friss szamóca, orrcimpája hathetes nyuszié.

Dühösen mondom, hogy majd megmutatom nekik. Nem kérnek belőle. Nem hisznek nekem. Jó. Me-
gyek tovább.

Jövőre már hatéves vagyok, két év múlva öt, aztán négy. És eljön majd annak is az ideje, hogy egy-
magamban ülök, durcásan nézek magam elé, órákon át tart a bánat, amely néha csak úgy, megmagya-
rázhatatlanul jön és elborít tele nosztalgikus emlékekkel, atyai érzésekkel. És nem tudom mitől, elszorul
a szívem, könnytől csillog a szemem, szaporán pillogatok, lekókadtt fejjel várom a végtelen végét, reggel
az estét, éjszaka a reggelt. Éhes vagyok, kiáltom olykor és ennem adnak. Hirtelen fellököm a tejes bögrét.
Nem kell, kiáltom torkom szakadtából. Toporzékolok, az élő fába is belekötök. Tisztába tesznek. Rette-
netesen szégyellem magam. Sovány, szőrös lábaimat, hervadt hímveszőmet szégyellem, a mindenféle
kidagadt kék ereket, a plöttyedt, ráncos bőrt. Egyre többet alszom. Az étel nem érdekel, gyűröm magam-
ba. Naponta küldenek az óvodába. Tapsikolok, jópofát vágok, lelkesedem. Közben megpróbálom megerő-
szakolni a formás lábú óvó nénimet, aki a délutáni lefekvéskor rám hajol, forró szavakat suttog a fülembé,
édes mesét mesél, és engedi, hogy fogdossam, tapogassam, gyúrjam szám elé buggyanó feszes melleit.

Otthon a tévé előtt azt játszom, hogy én vagyok a tömeg. Menetelek, tapsolok, ütemesen kiáltom
a rímbe foglalt jelszavakat. Néha szónokolok, hadonászom órák hosszat, és nagyon jól érzem magam,
mert senki sem szól rám. Majd kinövi, állapítja meg egyik-másik komolyabb természetű barátságos
ember, és megsimogatja a kobakom.

Így öregszem bele a pólyába. Remegve fekszem, hófehérben, pihén, szorosan lekötvé. Fáj valamim.
Tudja a fene, mi fáj, talán minden részem. Botom a kezem ügyében. Kiszáradt testem alig vonszolom, bő-
röm rózsaszínű, májfoltjaim tompa-barnák. Bátran odacsinállok, szellentek nagyokat, ennyi az örömöm.
Dühömben kiköpöm a dudlit, sovány faromból kitépem az injekciós tűt, vénámból a plasztik csövet.

Nem kell a tej, nem kell a vér, nem kell a glukóz, nem kell a számítógépes jótétemény, nem kell a hazug-
sággal teli levegő sem. Hagyjatok aludni, mondom. Napjaim vannak még, talán csak óráim, percekben
számítható időm. Indulok a semmibe. Nem tudom, miért jöttem erre a furcsa világra, csak azt tudom,
hogy mikor elmegyek, ezt a magam elhatározásából tehetem. Kijelöltem a magam idejét.

Már megkezdtem a visszaszámlálást: 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1, 0. Vége.

Ha tehetném, a zérót egymás után kétszer is kimondanám.

HÁNY ÓRA?

Anyám világot teremtett körém, nekem adta érzékenységének a felét, ráadásul pedig az előttem álló egész életet. Egy darabig fogalmam sem volt, mit kezdjek velük. Végül, mit tehettem, besoroltam ismeretőjegyeim közé. Élek. És nyilvánvaló, hogy ebbe fogok majd szépen belehalni.

Aztán egy hamuszínű napon, amikor éppen időmilliomosnak hittem magam, elővettem minden érzékenységemet, hogy kihegyezzem, és levelet írjak vele. Sikerülhetett a dolog, valamiféle titok lüktethetett a szövegemben. Ha akkor valamivel jobban odafigyelek, talán feltalálom a kvarcórát.

Nem küldtem el a levelet. Már nem is tudom, kinek írtam. Talán egy macskaszemű lánynak? Talán... Azóta is a befejezetlenség a legfőbb jellemvonásom.

Befejezetlen gondolatokat szülök.

Többször is belekezdtem egy mindent elsöprő felháborodásba, amitől megtisztul az élet, kivirul az igazság, a becstelenség elsápad, a szemfényvesztő hazugság pedig múzeumba kerül.

Egyszer már majdnem ellene szavaztam egy nyilvánvaló hülyeségnek. Végül ez a munkám is befejezetlenül maradt.

De majd folytatom.

Belekezdtem már egy mindenkit felrázó ordításba, a világ megváltásába és egy kiadós pofonba, amit az örökké piszkálódó-áskálódó munkatársamnak szánok. Hozzákezdtem a tőlem telhető legnagyobb megvetéshez, amit a körülöttünk settenkedő besúgók már rég kiérdemeltek. Némileg előkészültem a szókimondásra. Ez is beindul egyszer... Bátorságom is most izmosodik. Egyszer majd pontot teszek leveleim végére. Írásaimat, beadványaimat, kérvényeim, jelentéseimet, leleplezéseimet, fellebbezéseimet befejezem. Visszafele tekintve is előre megyek, sokdioptriás szemüvegemen és tapasztalataim látcsövén figyelem majd szerteágazó útjainkat. Egy, csak egy az igazi út. Persze, hogy azt választom.

És amikor megkérdi tőlem valaki, hány óra, nem a kvarcórámról, nem az okostelefonomról, nem a délibábos tornyokra, hanem a szívetekbe nézek.